

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/335855677>

DE MOORD OP CHRISTEL AMBROSIUS: BLAAUW VERSUS DERKSEN (Puttense moordzaak)

Article · September 2019

CITATIONS

0

READS

1,615

1 author:

[André Van Dokkum](#)

University of Macau

22 PUBLICATIONS 9 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

United Nations University - Election Monitoring in Ghana [View project](#)

DE MOORD OP CHRISTEL AMBROSIUS: BLAAUW VERSUS DERKSEN

(met aandacht voor vonnis en arrest)

André van Dokkum
p/a University of Macau
18 september 2019

Samenvatting

Dubbelrecensie van de boeken van J. Blaauw en T. Derksen over de moord op Christel Ambrosius (Puttense moordzaak). Besproken worden focusproblemen, het achterdeursleutelprobleem, scenario's, en sporen van de veroordeelde. Derksens boek wordt beoordeeld als nuttiger voor een begrip van de moord.

Lezers al bekend met de boeken van Blaauw en Derksen kunnen beginnen bij § 3 “Problemen m.b.t. focus”.

§ 1 Inleiding: twee boeken, twee visies

Christel Ambrosius werd op 9 januari 1994 vermoord in het huis van haar oma aan de Driewegenweg in Putten. Over de zaak zijn behoorlijk wat publicaties verschenen; in de onderhavige recensie gaat de aandacht vooral uit naar de boeken die Jan Blaauw en Ton Derksen hebben geschreven, uitgebreid met enige aandacht voor het vonnis en het arrest aangaande degene die momenteel gevangen zit voor de moord, hier aangeduid als Ron. Blaauw heeft zich, met vooral Peter R. de Vries, ingespannen om vrijspraak te krijgen voor de twee mannen die eerder vast zaten voor de moord, Herman en Wilco. Derksen is bekend vanwege zijn bijdrage, o.a. met Metta de Noo, om vrijspraak te realiseren in een andere zaak (Lucia). Beiden verdienen groot respect voor wat zij voor Herman, Wilco en Lucia hebben gedaan. In de Puttense moordzaak staan de twee echter lijnrecht tegenover elkaar; Blaauw volgt de oordelen van rechtbank en hof inzake de schuld van Ron, terwijl Derksen zonder meer de onschuld van Ron betoogt. De waarheid ligt hier niet in het midden; als we een pertinente uitspraak willen, zullen we moeten kiezen voor de ene dan wel andere auteur. Deze dubbelrecensie zal pogen te kijken of zo'n keuze mogelijk is.

Direct debat tussen de twee auteurs is er in hun publicaties niet of nauwelijks. Derksen vermeldt Blaauws boek, maar gaat op diens argumenten niet in. Blaauw heeft in een recensie in *Elsevier*

gereageerd op Derksen boek, maar hij legt daarin nadruk op de zgn. sleeptheorie, wat niet is wat Derksen betoogt, en weerlegt Derksens bezwaren met betrekking tot de argumenten van de rechterlijke macht niet. Blaauws recensie van Derksen is met deze constatering nutteloos voor onze doeleinden. Ik heb helaas geen toegang tot het originele dossier, dus ik zal afhankelijk zijn van wat de auteurs en de rechterlijke macht erover mededelen aan hun lezers. Veel cruciale punten van het dossier zijn echter heel redelijk zichtbaar. Ik ga ervan uit dat referenties naar het dossier authentiek zijn; bij wie we het meeste leren over de inhoud van het dossier zal hierbeneden moeten blijken. Tegenover de observatie dat ik geen toegang tot het dossier heb staat dat deze recensie is gebaseerd op informatie die zich al volledig in het publieke domein bevindt. Specifieke motivering voor het bespreken van die informatie, afgezien van analytische motiveringen, is daarom niet nodig. Met de uitdrukking “PD” wordt hier bedoeld “plaats delict” (het huis van Christels oma, eventueel met inbegrip van het bijbehorende erf en andere daarop staande bouwsels), met impliciet de tijdsspanne tussen 16:15u (voor zover bekend laatste waarneming van Christel bij leven) en 17:45u (terugkomst van Oma bij huis – Blaauw, p. 22), tenzij anders aangegeven.

§ 2 Beknopte overzichten van de twee boeken

Van Blaauws boek zijn voor zover ik weet vijf drukken verschenen, de vijfde in 2012 en de eerste in 2000. Oorspronkelijk schreef hij het boek om aan te tonen “wat er bij het onderzoek in deze affaire faliekant is misgegaan” (Blaauw, p. 11). Na een tamelijk kort overzicht van de omstandigheden van het aantreffen van het slachtoffer en het sporenonderzoek volgen meer dan 300 pagina’s over de zaken van Herman en Wilco, inclusie een beschouwing in hoofdstuk 8 over hoe valse bekentenissen ontstaan. Hoofdstuk 9 behandelt het herzieningsverzoek en de vrijspraak (in 2002) van Herman en Wilco. Daarna volgen 70 pagina’s, een relatief klein deel van de totale omvang van het boek, over nieuw onderzoek en uiteindelijk Ron. Het boek bevat een nuttige chronologie en een notenapparaat. Het boek bevat ook kaarten van de omgeving van de plaats delict (pp. 23, 231), maar ontbeert gedetailleerde plattegronden van het huis en zijn directe omgeving, die het begrip van verwijzingen naar “schuur”, “gang” e.d. wel wat zouden hebben vergemakkelijkt. De zaak tegen Herman en Wilco wordt door Blaauw minutieus en vakkundig ontrafeld. Voor de vijfde druk hadden de 300 pagina’s aan informatie hierover echter wel ingekort kunnen worden. Het meeste bestaat immers uit onzin die de productiviteit van het justitiële systeem m.b.t Herman en Wilco heeft voortgebracht. Het blijft zeker interessant om te zien hoe valse bekentenissen ontstaan, maar in 2012 was een selectie uit het materiaal ook wel voldoende geweest. Aan de andere kant brengt het gebrek aan redactie

ook belangwekkende inzichten. Vooral bepaalde gedachtengangen in het boek die kennelijk dateren uit de “tussenperiode” na de vrijspraak en voordat Ron in beeld was, zijn door Blaauw kennelijk intact gelaten terwijl ze deels haaks staan op de situatie die bij Ron als schuldige passen. Blaauw's boek geeft zo aanwijzingen voor de knelpunten die de zaak bevat.

Derksens boek dateert uit 2017. Het bestaat uit twee delen, het eerste over de Puttense moordzaak, het tweede over de Rijswijkse moordzaak waarvoor Ron eveneens veroordeeld is. Waar in deze recensie over “Derksens boek” wordt gesproken wordt vanaf nu alleen deel I over “Putten” bedoeld. Zonder verdere behandeling poneert Derksen de onschuld van Herman en Wilco (overigens alleen met verwijzing naar De Vries) zodat hij vrijwel meteen over kan gaan tot de bespreking van forensische details. Achtergronden van de PD, biografische gegevens van Christel e.d. worden niet zoals bij Blaauw eerst in een inleidend hoofdstuk gegroepeerd maar her en der verspreid in het boek genoemd. Derksens object van kritiek is niet zozeer Blaauw's boek maar voornamelijk de bewijsvoering die het hof in 2011 tegen Ron heeft gebruikt, naast argumenten van het OM en de rechtbank. Na een kort inleidend hoofdstuk worden in zeven hoofdstukken evenzovele afzonderlijke punten behandeld. Hoofdstuk 9 bevat *likelihood* analyses vanuit twee standpunten, te weten het “hof-scenario” dat uitgaat van sex op de PD en het “zaterdagavondseks-scenario” dat uitgaat van vrijwillig seksueel contact tussen Christel en Ron op zaterdag 8 januari, de dag voor de moord. Hoofdstukken 10, 11 en 12 geven nog meer beschouwingen over diverse forensische en tactische zaken, alsmede een bespreking van een alternatief scenario. Net als Blaauw geeft Derksen geen plattegrond van het huis; wel veel overzichtelijke tabellen, vooral met gegevens van sporen. Er is een uitgebreid notenapparaat dat zeer gedetailleerd naar het dossier verwijst.

§ 3 Problemen m.b.t. focus

Beide boeken worden voor het grootste deel gedomineerd door de wens de onschuld van eerder veroordeelden aan te tonen. Dit betekent dat, als Blaauw gelijk heeft over Wilco en Herman en Derksen over Ron, de lezer heel veel informatie voorgeschoteld krijgt die irrelevant is voor het begrip van de moord, of weliswaar relevant is maar vanuit het standpunt wordt beschouwd van mensen die niets met de moord te maken hebben. Dat is wellicht begrijpelijk vanuit de wens onschuld aan te tonen, maar voor het begrip van de moord is het niet bevordelijk. Als lezer had ik verwacht meer analyses te krijgen m.b.t. Christels achtergronden die mogelijk een rol hebben gespeeld bij de fietstocht en ook meer van enkele aspecten van de PD. Ik zal verderop betogen waarom.

Rons raadsman stelde in 2009: “De kring van personen met wie Christel de laatste zesendertig uur seksueel contact kan hebben gehad, is allerm minst uitputtend onderzocht” (in Blaauw, p. 434). Blaauw zegt daarover dat dit “met geen enkel argument [wordt] onderbouwd” (n. 284),¹ maar Blaauw emailde zelf in 2006 aan het nieuwe “PUMO III” onderzoeksteam dat het hem belangrijk leek “te bepalen of alle ‘goede bekenden’ [d.w.z. van Christel] nu ook echt boven water waren gekomen” (p. 401). Meestal zullen we onze argumenten inderdaad moeten onderbouwen, maar in dit geval trapte de raadsman een open deur in. Het is verre van duidelijk of Christels sociale leven volledig bekend is geworden in het politieonderzoek. Volgens Blaauw woonde zij in Londen (p. 13). Dus wat ik als lezer dan verwacht is een antwoord op de vraag of de politie erin is geslaagd Christels contacten in Londen volledig in kaart te (doen) brengen, vooral m.b.t. Nederlanders die ook in Londen actief waren en Londenaren die ook in Nederland actief waren, maar Blaauw kom niet verder dan het vermelden van een Portugees in Brazilië (p. 396, n. 284). Daar schrik ik toch wel even van.

Vermoedelijk was Oma de eerste die een theorie m.b.t. Christels moord formuleerde. Ze wordt geciteerd door een ambulancemedewerker als zeggende: “Het is nu fout gegaan, ze nam het niet zo nauw met de mannen” (Derksen p. 126, n. 326). Het valt de medewerker niet te verwijten, maar jammer is het wel dat we (kennelijk) niet weten naar welke concrete situaties Oma nu eigenlijk precies refereerde. Duidelijk is wel Christels intimi niet altijd op de hoogte waren van alle details van haar leven (Derksen, pp. 74, 80, nn. 189, 190, 216, 218). (Ik zie trouwens geen reden waarom we zo iets zouden moeten veronderstellen.) De sociale netwerken van Christel zullen elkaar niet volledig hebben overlapt, en met haar actieve levensstijl en internationale situatie (Blaauw, pp. 13) complex zijn geweest. Dat maakt onderzoek wel lastig, maar Blaauws opmerking uit 2006 niet minder relevant.

Ook ten aanzien van het bezoek van Christel aan Oma’s huis, en de situatie daar, kunnen we opmerkingen plaatsen die m.i. in de twee boeken onvoldoende aan bod komen. (a) Zo wordt niet duidelijk of er is uitgezocht of er wel of niet een bepaald patroon in Christels bezoeken aan Oma zat. (b) Of Christel altijd alleen ging of ook wel samen met anderen is wel minstens een keer gevraagd of besproken door de politie (Derksen, p. 76), maar een concreet antwoord op deze kwestie is in de boeken niet voorhanden. (c) Blaauw schrijft: “Minder dan twee minuten later [dan het passeren van oom en tante] rijdt zij [Christel] de oprijlaan van oma’s

¹ Vierkante haken “[]” geven interventies in de tekst mijnerzijds aan.

huisje op” (p. 14). Blaauw schrijft niet waarop hij deze zin baseert. Die situatie lijkt wel voor de hand te liggen, maar of het ook *echt zo was* is een heel andere kwestie. Dat kunnen we in het onderzoek naar deze moord niet zomaar aannemen. Ik zie er in de getuigenverklaringen die Blaauw geeft (pp. 21-36) geen aanwijzingen voor. Volgens Blaauw zelf waren er überhaupt geen getuigen van zo’n beweging (p. 391; vgl. p. 22).

(d) Het doel van Christels fietsrit is voor zover ik begrijp ook niet onomstotelijk vastgesteld; Blaauw vertelt alleen dat volgens Christels broer “zij overigens niet verteld [had] waar zij heen ging” (p. 14). Dus vraag ik mij als lezer af hoe ik kan weten of bij vertrek Christel al het doel had meteen naar Oma’s huis te fietsen, of pas na een andere gebeurtenis, en misschien zelfs wel het besluit tot zo’n bezoek aan Oma’s huis pas naderhand genomen heeft. Het gegeven, vermeld in het vrijspraak-arrest van Herman en Wilco, dat Christel om 14:10u zei niet mee te gaan naar Het Loo “omdat ze geen zin had zich aan te kleden”² is potentieel belangrijk, maar in de twee boeken wordt het niet geanalyseerd. Het geeft aan dat Christel om 14:10u geen plan had naar Oma te gaan, anders had ze dat wel als reden opgegeven om niet naar Het Loo te gaan. Het doel van de opmerking kan zijn geweest een andere activiteit te verhullen. Misschien had het niets te betekenen, maar bij iemand die dezelfde middag nog vermoord wordt zou ik aan zo’n opmerking toch enige aandacht besteden.

(e) Blaauw noemt twee lampen in Oma’s huis: een in de keuken die werd aangezet bij Oma’s vertrek om 16:00u; en een in de woonkamer die door een tijdschakelaar werd aangezet, eveneens om 16:00u (p. 14). Als Christel rond of na 16:15u is aangekomen, zou zij dus een huis met twee brandende lampen aangetroffen moeten hebben. Oma trof bij terugkomst de lamp in de woonkamer brandend aan. Nu vermeldt Blaauw maar liefst *vier* getuigen die hebben gezegd dat zij *geen licht* in de woning hebben gezien rond de tijd van de moord (K. en R. rond 17:00u, Van H. rond 16:15u en Van P. rond 16:30u; pp. 29-30, 32, 36). Als deze verklaringen betrouwbaar zijn m.b.t. de verlichting (en bij K. en Van P. lijkt dat daar wel op), zou dat betekenen dat tenminste de woonkamerlamp door iemand is uitgedaan (de tijdschakelaar deed dat niet rond die tijd; p. 14). We moeten ons dan afvragen door wie en waarom. Een mogelijke hypothese is dan dat de dader(groep)³ dit heeft gedaan om te voorkomen dat zijn activiteiten in

² Arrest hof Leeuwarden (2002), punt 73;

<<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHLEE:2002:AE1877&showbutton=true&keyword=ae1877>>.

³ Ik gebruik “dader(groep)” als uitdrukking voor “een of meer dader(s)”.

de woonkamer zichtbaar zouden zijn vanaf de weg (van gesloten gordijnen lijkt geen sprake te zijn). De dader(groep) heeft in dat geval dan die lamp weer aangezet bij het verlaten van het huis, wat zou kunnen wijzen op enige weldoordachte geraffineerdheid in het uitvoeren van de moord en het achterlaten van de PD (de situatie lijkt dan op het eerste gezicht zodanig alsof er niets ongebruikelijks gebeurd is). Blaauw bespreekt deze mogelijke omstandigheid van de lampen niet; evenmin vermeldt hij of de lamp in de keuken bij Oma's terugkomst nog brandde of niet. Dit zou relevante informatie kunnen bevatten als die lamp uit was; de dader(groep) zou dan die lamp ook hebben uitgedaan, maar vergeten hebben hem weer aan te doen. Dat zou de getuigenverklaringen m.b.t. de afwezigheid van verlichting bevestigen en daarmee mogelijk een tijdsindicatie van de moord kunnen geven. De getuigenis van Van P. bevestigt Oma's verklaring over verlichting: "Normaal brandt er een lampje in huis [...] rond 16:30 uur" (Blaauw, p. 36); die getuigenis is dus significant.

(f) De sleutel in de stal (Blaauw, p. 17, 246, 264, 389-393; Derksen, p. 123) wordt doorgaans als relevant beschouwd voor een begrip van de moord. Toch is ook hier niet alles duidelijk in de twee boeken. Of Christel van het bestaan en de locatie van de sleutel afwist wordt niet onafhankelijk beargumenteerd. Ik ga niettemin ervan uit dat zulke kennis wel bij Christel aanwezig was. Of er wel of niet nog andere sleutels circuleerden onder de intimi van Oma en Christel is me ook niet duidelijk geworden. Wel lijkt duidelijk dat Christel zelf geen sleutel had (Derksen, p. 123). Als zij het was die de achterdeur heeft geopend, dan zal dat wel met de stalsleutel zijn gebeurd.

Dan verschillen Blaauw en Derksen van mening of het zeker is dat op de PD een verkrachting heeft plaatsgevonden. Blaauw schrijft over de moord: dat die "gepaard is gegaan met een ernstig zedenmisdrijf behoeft geen nader betoog" (p. 20). Dat is natuurlijk onzin. Elk misdrijf moet betoogd worden, anders kunnen we misdadigers niet wettig en overtuigend veroordelen. De feitelijkheid van het zedenmisdrijf, laten we zeggen verkrachting (penetratie), wordt door Derksen niet bevestigd: "Er is geen positief bewijs van penetratie op de PD", schrijft hij (p. 128, ook p. 24). Deze kwestie wordt in de twee boeken gekoppeld aan de problematiek van de aangetroffen zaadcellen, maar wat ik mij als lezer afvraag is of er conclusies zijn getrokken m.b.t. sporen van mechanisch veroorzaakte kwetsuren die men mogelijk zou kunnen verwachten bij verkrachting. Hoewel de duiding van zulke kwetsuren niet zonder meer eenduidig is, schrijven Astrup e.a. wel dat "no women in this study [die van Astrup e.a.] had lesions in the vaginal wall or on the cervix, whereas these lesions are seen in rape victims"

(2012: 55, vgl. 54). Dus de afwezigheid van een discussie over kwetsuren afkomstig van een verkrachting in de twee boeken is wel opmerkelijk.

Het vonnis (punt 3) verklaart over de betoogde verkrachting het volgende:

“Dat het slachtoffer is verkracht, blijkt uit de hoofdwond die bij het slachtoffer is aangetroffen en sporen van verweer onder de nagels, drukplekken op de arm en snijwonden, dit in combinatie met het tijdstip waarop het sperma is gedeponeed.”

We zien in het citaat twee componenten voor het concluderen tot verkrachting: een anatomische opsomming en het tijdstip van de origine van de zaadcellen. De anatomische opsomming duidt geen verkrachting aan. Wellicht is er informatie over genitale kwetsuren in het dossier, maar ik constateer dat het vonnis die niet noemt (punten 15, 21, 22, 23, 47, 49, 50-57, en 173 noemen ook geen genitale kwetsuren). Daarmee wordt het gezegde tijdstip van de zaadsporen cruciaal voor de veroordeling van de verdachte (zie ook punt 20).

Er is dus veel onduidelijk met betrekking tot Christels sociale omgeving, chronologie en verplaatsing, en omstandigheden op en rondom de PD en bij het slachtoffer. Daarnaast zijn er nog problemen m.b.t. het aannemelijk maken of ontkrachten van scenario's, en de wisselende status van bepaalde bewijsstukken. Ik vervolg nu eerst met scenario's.

§ 4 Scenario's

Voor de bepaling van mogelijke scenario's is het nuttig een aantal componenten daarvoor op te sommen. Te bestuderen zijn ten minste de volgende variabelen:

(1) Motief van de moord:

- (a) arrestatie m.b.t. (poging tot) verkrachting bemoeilijken;⁴
- (b) doel op zich, d.w.z. Christel moest om een tevoren bepaalde reden dood.⁵

(2) Ontkleiding onderlichaam:

- (a) ten behoeve van (voorgenomen dan wel uitgevoerde) verkrachting;
- (b) dwaalspoor om motief voor voorgenomen moord te verhullen.

(3) Bekendheid:

- (a) Christel en dader(groep) kenden elkaar;
- (b) Christel en dader(groep) kenden elkaar niet.

(4) Sleutel uit stal:

- (a) gebruikt;
- (b) niet gebruikt, een andere sleutel is gebruikt.

(5) Aankomst erf en binnenkomst huis:

- (a) Christel eerst, pas enige tijd later de dader(groep);
- (b) dader(groep) eerst, pas enige tijd later Christel;
- (c) Christel en dader(groep) (min of meer) gelijktijdig.

Alleerst drie opmerkingen. In de eerste plaats maakt het, afgezien van de details van de moord, voor scenario-analyse in grote lijnen niet zoveel uit of er een of meer daders waren. De handelingen van twee of meer daders kunnen als gekoppeld beschouwd worden. Ten tweede is het op dit moment in de analyse onbelangrijk dat de zaadcellen van een persoon genaamd Ron zijn. Er moet *apart* worden vastgesteld of zijn zaadlozing op de PD of op een eerder tijdstip plaatsvond. Als het laatste het geval was kan er immers nog steeds een verkrachting op de PD (zonder zaadlozing) hebben plaatsgevonden – of niet. Aan de andere kant moeten we in deze zaak – in eerste instantie – de plausibiliteit van een scenario ook *apart* van Ron (of wie dan ook) onderzoeken. Ron zal wel ter sprake komen, maar dan in de zin van de *toepasbaarheid* van een scenario op zijn persoon. Ten derde zeggen we – nu – nog niets over wanneer het besluit tot verkrachting dan wel moord moet zijn genomen. Dat kan op de PD zelf zijn geweest (bijvoorbeeld in een “overlopen inbreker” situatie – vgl. Blaauw, p. 433-434) of op een eerder tijdstip.

⁴ Zie Blaauw, p. 22; vonnis, punt 167.

⁵ Vergelijk vonnis, punt 59.

Op het eerste gezicht lijkt het of we met 48 mogelijke scenario's te maken hebben, maar we kunnen de zaak wel iets versimpelen door te constateren dat sommige combinaties niet kunnen of uiterst onwaarschijnlijk zijn. Zo kunnen onderdelen (1a) en (2b), en (1b) en (2a), wel als wederzijds uitsluitend worden beschouwd. En zelfs als (1b)-(2a) het geval was, zou moord nog steeds het primaire doel van de gewelddadigheden zijn geweest. Lustmoord (Blaauw, p. 22) lijkt een speciaal geval van (1b)-(2a), het samenvallen van moord en seksuele motieven. Omdat het seksuele motief primair is, beschouw ik dit hier niettemin ter wille van versimpeling als scenario-equivalent van de combinatie (1a)-(2a). We kunnen derhalve (1) en (2) samenvoegen als twee in plaats van vier alternatieven ter bestudering: (1/2a) en (1/2b). Er zijn nog wel wat meer onmiddellijke uitsluitingsmogelijkheden. Bij (3b) (onbekendheid) kan de combinatie (4a)-(5b) (dader/s eerst met de stalsleutel) redelijkerwijs worden uitgesloten, alsook de combinaties (4b)-(5a) en (4b)-(5c) – onbekenden zullen waarschijnlijk zonder Christel van de stalsleutel niet hebben geweten en Christel zal die sleutel wel hebben gebruikt. Bij (3a) (bekendheid) kan de combinatie (4b)-(5a) eveneens buiten beschouwing worden gelaten. In totaal zijn er dan 16 mogelijke scenario's om rekening mee te houden; acht m.b.t. (poging tot) verkrachting en acht m.b.t. moord.

Als een scenario-analyse geen keuze maakt op een bepaald onderdeel geef ik dit aan met “∅”. Een scenario dat minstens een “∅” bevat noem ik een pseudo-scenario. Dus het scenario van het vonnis en het arrest (1/2a)-(3b)-(4∅)-(5∅) is een pseudo-scenario, waarin de verdachte zich in het verhaal van de oplossing van de moord als een soort *deus ex machina* op de PD manifesteert. De rechterlijke macht heeft dat voldoende gevonden om iemand achter de tralies te zetten, maar daarmee is de moord nog niet opgelost, en dat willen we wel. Beneden (§5) zal meer gezegd worden over onderdelen (4) en (5) in combinatie. We zullen daarna kunnen terugredeneren naar onderdeel (3), en een nadere beschouwing aan (1) en (2) besteden.

De Officier van Justitie had nog (1/2a)-(3b)-(4b)-(5b) met een “valse sleutel” (Blaauw, p. 433-434). Hier kom ik op terug. Op dit moment kunnen we constateren dat in de Puttense moordzaak de over de jaren heen voorstelde scenario's varianten zijn van de 16 hierboven geïdentificeerde mogelijke scenario's plus daaraan gerelateerde pseudo-scenario's. Dus bijvoorbeeld de variant die ooit opkwam in “Putten I”, waarin Wilco en Christel elkaar kenden, kan anoniem worden voorgesteld als scenario (1/2a)-(3a)-(4a)-(5c) (vgl. Blaauw, pp. 165, 170, 172, 179, 193, 238). Omdat oplossing van de diverse onderdelen afzonderlijk moeilijk is, is

niet verwonderlijk dat dan weer deze, dan weer gene variant opduikt. Wat wel opvalt is dat zowel in “Putten I” als “Putten II” (1/2a) (verkrachting) als uitgangspunt wordt genomen in plaats van (1/2b) (moord). Vanuit het gezichtspunt van scenario-analyse verschillen “Putten I” en “Putten II” niet, omdat ze beide uitgaan van (1/2a) en uiteindelijk (3b), en niet in staat zijn gebleken de andere twee onderdelen op te lossen. Maar als verkrachting geen primair doel was van de geweldshandelingen van de dader(groep) tegen Christel, moet de plausibiliteit van (1/2b) bestudeerd worden. Er kan sprake zijn van de door iemand of enkelen gewenste dood van Christel in verband met eerdere geschiedenissen, zoals Derksen op pp. 125-131 min of meer betoogt; zijn scenario is daar (1/2b)-(3a)-(4a)-(5c) – met inachtneming van wat ik hierboven schreef over de combinatie (1b)-(2a).

Voor wat betreft scenario (1/2a)-(3a)-(4a)-(5c) is deze door OM en hof niet op Ron toegepast (Derksen, p. 89), en ook door Blaauw niet. Rons standpunt van een geheime relatie met Christel zou dan tegen hem gebruikt kunnen worden. Op het eerste gezicht lijkt zo’n toepassing grote voordelen te bieden; het zou het sleutelprobleem kunnen oplossen en een motief voor de moord kunnen bieden (frustratie over het verloop van de relatie). Het is wat paradoxaal, maar dit is juist wat het OM en het hof niet goed uitkwam, omdat die dan een bewijsprobleem zouden hebben, zoals Derksen (p. 89) terecht opmerkt:

“Het zou neerkomen op een vrijblijvende beschuldiging van Ron, dat hij vast de moord heeft gepleegd, ook al zijn de zaadcellen van zaterdagavond.”

Alle sporen van Ron zijn geassocieerd met Christel of haar kleding; op de PD zelf is er niets dat naar hem wijst. De bewijsstrategie van de justitiële autoriteiten is dan geweest in de eerste plaats om onaannemelijk te maken dat er een relatie tussen Christel en Ron bestond, en in de tweede plaats om aan te tonen dat Rons zaadcellen zoals die gevonden zijn hun origine op de PD hadden. Het eerste punt is wat mij betreft – scenario-analytisch – van secundair belang, ook al vind ik Derksen bespreking hiervan zeker de moeite waard. Waar het primair om gaat is het tweede punt: de justitiële autoriteiten moeten per se bewijzen dat de zaadcellen hun origine vonden op de PD. Het kernpunt m.b.t. Ron is dan het tijdstip van Rons zaadlozing te bepalen; eerder dan zondagmiddag voor de verdediging, op zondagmiddag voor de autoriteiten. Dat laatste is de enige mogelijkheid om Ron op de PD te plaatsen. De autoriteiten hebben dus meer te doen dan een moord door de verdachte te bewijzen; zij moeten bewijzen, dat de zaadcellen bewijs zijn. We komen daarop terug.

§ 5 De stalsleutel, verwurging en reducering van het aantal scenario's

We zijn inmiddels aanbeland bij aspecten van weging van bepaalde sporen en andere informatie die, terecht of onterecht, met de zaak werden geassocieerd. Ik ga niet alles behandelen, maar wil voordat ik inga op de problematiek van de zaadcellen, eerst de stalsleutel en de verwurging behandelen. De officier van justitie opteerde voor wat betreft de sleutel voor (4b) in de vorm van een valse sleutel waarmee Ron zich toegang tot het huis zou hebben kunnen verschaft voor een inbraak (5b) (zie Blaauw, p. 433-434). Wat ik me dan afvraag is of er is onderzocht of enige valse sleutel op de achterdeur zou passen en of Ron ooit een inbraak in een woning pleegde waarvan alle deuren naderhand weer netjes afgesloten waren. Omdat het vonnis er niets over zegt vermoed ik dat de bewijswaarde van de opmerking van de officier nogal gering, zo niet afwezig, was. Zoals het Blaauw het weergeeft, verwijst het commentaar van de officier, in de context van diefstallen met valse sleutels, naar DNA. Daar schieten we niets mee op omdat DNA uit zaadcellen gevonden in de woonkamer niets zegt over welke sleutel is gebruikt om de achterdeur te openen.

De officier had blijkbaar geen robuuste argumenten voor de valse sleutel als passend op de achterdeur. We blijven dus steken bij de constatering dat – hoogstwaarschijnlijk – de stalsleutel is gebruikt om de achterdeur te openen – en weer af te sluiten. Blaauw heeft in november 2002 enkele notities aan de advocaat-generaal gestuurd met een bespreking van een aantal kwesties (pp. 389-395), Hij schreef (pp. 392-393) het volgende over het afsluiten:

“De [...] “insluiper” had de sleutel in zijn bezit, wilde in zijn gedachtegang de insluiting “camoufleren” door de sleutel terug te hangen. Hij heeft aan dat voornemen, ook nadat de zaak volkomen uit de hand was gelopen, toch als het ware routinematig uitvoering gegeven. Daarbij heeft hij zich (onbewust) niet gerealiseerd dat deze handeling tijdens het onderzoek de conclusie zou (kunnen) opleveren dat het hier ging om een exclusieve daderwetenschap, en daarmee dus een bepaalde opsporingsrichting zou duiden. [...] [I]ndien de achterdeursleutel op/bij het dode slachtoffer was aangetroffen zou dit slechts hebben geleid tot de gevolgtrekking dat Christel zelf de achterdeur had geopend. Niet meer dan dat. [Bij] een volstrekt willekeurige andere dader (ook een bekende) die na/gelijktijdig met Christel de woning is binnengegaan/gedrongen is het niet eenvoudig zich een rationeel/zinnig motief voor te stellen om de sleutel te bemachtigen, de achterdeur af te sluiten en de sleutel vervolgens terug te hangen in de stal. Dit nog afgezien van de vraag of zo'n dader daartoe al in staat zou zijn geweest.

Met dat laatste kunnen we Ron wel uitsluiten als iemand die na of gelijktijdig met Christel binnenkwam, zoals Derksen opmerkt (pp. 123-124). Het is een van de knelpunten in Blaauws

boek. De mogelijkheid bestaat zeker wel dat we te maken hebben met een dader(groep) die niet “volstrekt willekeurig” is. Blaauws commentaar “nadat de zaak volkomen uit de hand was gelopen” is zonder basis. Ik vermoed dat hij hier bedoelt de moord te duiden als de uitkomst van een proces dat de dader(groep) niet had voorzien of gepland. Maar dat hoeft niet per se het geval te zijn. Het is prima voorstelbaar dat Christel doelwit was van een bestaand plan haar te doden. Er worden tenslotte wel vaker gewone burgers bewust om het leven gebracht. Blaauw geeft geen redenen om te concluderen dat de moord alleen maar iets was dat uit de hand liep. Vanuit het perspectief van de dader(s) is het terughangen van de sleutel ook niet per se een vreemde daad; het kan bedoeld zijn om te proberen verdenking te laden op Oma’s intimi. Het afsluiten van de deur en terughangen van de sleutel vergroot ook het mysterie-karakter van de moord voor de politie-onderzoekers.

Als we geen intimi van Oma willen impliceren blijft er maar een mogelijkheid over: het was Christel die de stalsleutel gebruikte om de achterdeur te openen. Het is nu van belang de twee besproken boeken op dit punt met elkaar te verbinden. De auteurs doen dit zelf helaas niet; Derksen boek bekritiseert Blaauws boek niet, en Blaauws nutteloze recensie is wel kritisch maar geeft de inhoud van Derksens boek niet correct weer. We zullen deze taak van verbinding zelf ten uitvoer moeten brengen.

Blaauw schreef de advocaat-generaal ook over de vraag “waarom Christel de woning is binnengegaan” (p. 389). We hebben al gezien dat het niet zeker is dat Christel vrijwel meteen na het voorbijfietsen van oom en tante bij Oma’s huis is gearriveerd (dat *schrijft* Blaauw wel op p. 14, maar dat *weet* hij niet, ook niet als Ron de dader zou zijn). Blaauw nu geeft onder meer de volgende hypothesen waarom Christel naar binnen zou zijn gegaan (p. 390):

- een onbekende bij de PD dwingt haar naar binnen te gaan;
- Christel ontmoet een bekende en nodigt die uit mee naar binnen te gaan;
- Christel had afgesproken met een bekende in Oma’s huis.

Blaauw schrijft dan (p. 390):

“Voor het een noch voor het ander bestaan concrete aanwijzingen” en: “Een gewelddadig treffen (bij de oprit/stal lijkt al evenmin aannemelijk. Het was nog

klaarlichte [dag]⁶. Hulpgeroep van Christel c.q. een vluchtpoging zouden wel het minst geweest zijn. Bovendien rijmt het niet met de latere gang van zaken rond sleutelkwestie.”

Waarom we dan zouden moeten geloven dat Ron de dader is legt Blaauw in zijn boek niet uit aan zijn lezers. Dat geloof zou alleen geïmpliceerd worden door zaadcellen op de PD, maar niettemin haaks staan op de scenario-aspecten die Blaauw zelf aanbrengt. Derksens benadering, of een variant hierop, is hier veel plausibeler; we stellen ons dan een hypothetische gang van zaken voor dat het ging om een dader(groep) die Christel al kende en die ze ontmoette, toevallig of afgesproken, na bij oom en tante voorbij gefietst te zijn. De ontmoeting liep voor Christel op een ongewenste manier, en – dit is dan de verbinding tussen Blaauw en Derksen – Christel besloot en poogde naar Oma’s huis te gaan *als toevluchtsoord*, hetzij om van de bekende(n) af te komen, hetzij hen te neutraliseren als ze toch mee naar Oma zouden gaan, wiens huis ze als veilige plek beschouwde (vgl. vonnis, punt 173). De dader(groep) ging mee, Oma was niet thuis, en Christel stelde voor naar binnen te gaan en verder te praten tot Oma er is, ervan uitgaande dat haar niets ernstigs kon gebeuren in Oma’s huis. Dat laatste zou dan een misrekening zijn geweest. Na de stalsleutel gepakt en de achterdeur geopend te hebben onder supervisie van haar gezelschap,⁷ werd het huis tot zelf-gecreëerde val. Dit is hypothese. Maar onmogelijk is het niet. Deze gang van zaken zou zelfs Ron hebben kunnen omvatten; ware het niet dat de justitiële autoriteiten alles op alles hebben gezet om te ontkennen dat Christel Ron kende.

Dan de verwurging van achteren (vonnis, punten 50 en 57). Die is lastig te verklaren vanuit de “overlopen inbreker” situatie, de combinatie (3b)-(4b)-(5b). Als Christel arriveert is de inbreker al binnen (dat is immers de definitie van dit scenario). Dan staat Christel achter de inbreker, of de inbreker en Christel kijken elkaar aan.⁸ Het scenario moet dan in het reine zien te komen met het gegeven dat de wurger achter Christel is gekomen zonder al te veel chaos op de PD.

⁶ Vierkante haken hier van Blaauw.

⁷ Supervisie binnenin de stal was in deze hypothese niet per se toen al met het idee om later de sleutel terug te hangen, maar om er zeker van te zijn dat Christel geen voor de dader(groep) ongunstige dingen deed.

⁸ De enige uitzondering die ik hierop zou kunnen bedenken is dat een Ron met valse sleutel zich op een bovenverdieping/zolder zou hebben bevonden en naar beneden kwam nadat Christel was gearriveerd. Dit zou hij dan volkomen stil hebben moeten doen. Het is nog steeds moeilijk te begrijpen met een positionering van Christel in de woonkamer (zich afvragend waar Oma is) in combinatie met de relatief ordelijke PD/woonkamer die alleen sporen van worsteling vertoonde bij het hoofd van het slachtoffer (vonnis, punten 51-52). De situatie wordt überhaupt niet genoemd in de referenties.

Zowel Blaauw (pp. 18, 175, 392) als Derksen (pp. 34, 38) melden een relatief ordelijke PD. Een scenario waarin de dader(groep) meeding met Christel verklaart de verwurging van achteren veel natuurlijker. Christel zal dan de achterdeur hebben geopend en als eerste het huis zijn binnengegaan. De dader(groep) heeft haar dan gevolgd (wellicht met het voorwendsel te gaan praten) en heeft, eenmaal in de woonkamer aangekomen, vrijwel meteen de verwurging van achteren ingezet, terwijl Christel haar jas nog aan had (voor de jas, zie Blaauw, pp. 279, 283, n. 223; Derksen, pp. 43-44, n. 105). Dit past goed bij de relatief ordelijke PD. De situatie met Christel al eerder in het huis (5a) zou een verwurging van achteren nog makkelijk toestaan als Christel niets in de gaten zou hebben gehad, maar dan kunnen we het terughangen van de sleutel niet goed verklaren, als we geen intimi van Oma willen impliceren. Deze overwegingen leveren op dat we met combinatie (4a)-(5c) (stalsleutel gebruikt, Christel en dader(s) tezamen bij huis en tezamen naar binnen, met Christel voorop) twee vliegen in een klap slaan: we verklaren *tegelijktijd* redelijk makkelijk het terughangen van de sleutel *en* de verwurging-van-achteren-met-ordelijke-PD. Binnen de 16 boven geïdentificeerde scenario's hebben we met (5a) en (5b) dat gemak bepaald niet.

We kunnen dus hoogstwaarschijnlijk nog flink wat scenario's wegstrepen: de combinaties (3a)-(4a)-(5a) (geen intimi); (3a)-(4a)-(5b); (3a)-(4b)-(5b); (3b)-(4a)-(5a); en (3b)-(4b)-(5b); en dat voor zowel (1/2a) als (1/2b), in totaal 10. We houden dan de volgende combinaties over voor (1/2a) en (1/2b), dus in totaal zes scenario's:

- (3a)-(4a)-(5c);
- (3a)-(4b)-(5c); en
- (3b)-(4a)-(5c).

De laatste combinatie in het rijtje is dat een onbekende Christel op het erf dwingt de achterdeur te openen, het scenario dat Blaauw noemt in het vorige blok citaat ("Voor het een noch ..."). Als we dit met Blaauw onwaarschijnlijk achten, houden we alleen de eerste twee combinaties van het rijtje hierboven over (vier scenario's). De combinatie (4b)-(5c) wil zeggen dat Christel en de haar bekende dader(groep) gelijktijdig naar binnen zijn gegaan, maar niet met de stalsleutel. Dat zou m.i. alleen intimi van Oma impliceren. Als we dat niet willen, blijft alleen (3a)-(4a)-(5c) over voor (1/2a) en (1/2b), dus twee scenario's. Dat wil zeggen: Christel is met een dader(groep), die zij kende, naar binnen gegaan met de stalsleutel, werd vrijwel direct van

achteren gewurgd, in horizontale positie gelegd, gestoken, en dood achtergelaten door de dader(groep) die de achterdeur afsloot, de stalsleutel terughing en ongezien wegkwam.⁹

Christel en de dader(groep) kenden, in deze redenatie, elkaar dus. Derksen lijkt hier ook op aan te sturen en hij meldt dat politie-onderzoekers dat ook dachten (pp. 123-124, 127-128). Het is dus geen vreemde redenatie. Als de hypothese van bekendheid klopt, dan is voor een duiding van de moord heel brede informatie nodig over de voorgeschiedenis die Christel had met de dader(groep), en heel specifieke informatie over het fietstraject dat ze volgde na het voorbijfietsen van oom en tante. Beide soorten informatie zijn op dit moment niet voorhanden. Er is onduidelijkheid over de kwestie of Christels sociale wereld volledig is achterhaald, en de omstandigheid dat geen bekende getuige haar heeft gezien in de omgeving van het huis. Het bepalen van het primaire motief voor de geweldshandelingen, het doden als doel op zich, of verkrachting (met doden als middel om straf te ontlopen) is daardoor moeilijk. Op dit moment hebben we dus een pseudo-scenario van de vorm (1/2Ø)-(3a)-(4a)-(5c). Toch is dit wel een beter pseudo-scenario dan het pseudo-scenario van vonnis en arrest. (1/2Ø) omvat hoe dan ook de moord, maar het pseudo-scenario geeft bovendien een verhaal over de bewegingen van Christel en dader(s) van buiten het huis naar binnen, en van de dader(s) weer terug naar buiten het huis. Dat verhaal hebben vonnis en arrest niet.

Niettemin wil ik een voorstel doen (1/2Ø) in te vullen. Ik zou zeggen dat het doel van de geweldshandelingen moord zonder verkrachting was. Specifiek bewijs voor een verkrachting is er niet op de PD (Derksen, pp. 24, 128; de zaadcellen vormen ook geen bewijs ervoor, zoals besproken in de volgende paragraaf; vgl. vonnis zoals boven besproken). De koelbloedigheid in de uitvoering van de moord, inclusief een detail als een sleutel terughangen, lijkt m.i. ook erop te wijzen dat moord het doel van het geweld was.¹⁰ Ook het uittrekken van spijkerbroek en slip kan een poging zijn politie-onderzoekers, OM en rechters op het verkeerde been te zetten door een zedenmisdrijf te suggereren. Als deze hypothese klopt, dan is dat laatste de dader(s) uitstekend gelukt. De dader(groep) kon natuurlijk niet weten van Rons zaadcellen. Dat

⁹ Als de dader(groep) inderdaad de lamp in de woonkamer heeft uitgedaan op enig moment, heeft die de lamp bij verlaten van de woonkamer ook weer aangedaan. De volgorde wurgen-horizontaal terecht komen-steken lijkt onbetwist in de diverse bronnen. Verkrachting/penetratie is onderwerp van discussie, zie beneden.

¹⁰ Er is natuurlijk de mogelijkheid van een lustmoord, een specifiek geval ter bestudering (zie boven). Maar aangezien we al hebben geconstateerd dat Christel en de dader(s) elkaar waarschijnlijk kenden, is deze mogelijkheid ook met hun voorgeschiedenis verbonden.

doet er niet toe; de suggestie van een zedenmisdrijf is voldoende. Dat de moord in Oma's huis plaatsvond is vanuit daderperspectief niet per se buitenissig, zoals in de volgende alinea wordt betoogd.

Oma is blijkbaar om 16:00u weggegaan op een manier die niet voorspeld kon worden, wat niet uitsluit dat het vertrek door iemand gezien kan zijn (vgl. Blaauw, p. 391). Maar zelfs zonder dat bestaat de mogelijkheid dat de dader(groep) wist dat Oma de normale bewoonster van het huis was, door eigen waarneming of doordat Christel die informatie had gegeven. Als Christel doelwit van moord was zou Oma's aan- of afwezigheid niet noodzakelijk verschil hebben uitgemaakt. Als bejaarde persoon vormde ze waarschijnlijk geen bedreiging voor een dader(groep) die het aandurfde 's middags, in een vreemd huis op de begane grond, niet ver van de weg, een moord te plegen. (Dit brengt ons trouwens tot de mogelijkheid dat Oma zelf aan de dood is ontsnapt door onverwachts weg te gaan.) Derksen doet er goed aan zulke punten onder de aandacht van zijn lezers te brengen (pp. 122, 124). Blaauw gaat ook wel op soortgelijke punten in (p. 392), maar vindt ze raadselachtig. Ze geven, echter, gewoon aan dat waarschijnlijk van een bepaald type dader(s) sprake is. We lijken te maken te hebben met een dader(groep) die weet hoe die effectief iemand kan vermoorden zonder al te veel overhoop te halen.

§ 6 De zaadcellen en het bovenbeenspoor

Kernpunt van het probleem van Rons zaadcellen is wanneer die hun origine hadden, tussen 16:15u en 17:45u op zondagmiddag of daarvoor. Is het eerste het geval, dan plaatst dit Ron op de PD. (Het is dan nog trouwens steeds mogelijk dat er een andere dader bij was, maar de justitiële autoriteiten willen daar niet aan, zonder daarvoor overigens een dwingende reden te geven.) Is het tweede het geval, dan zegt dit op zich nog niet dat Ron niet op de PD was. Wel is het zo dat de autoriteiten daar dan nul komma nul bewijs voor hebben. Het zijn dus de justitiële autoriteiten die analytisch gezien in het nauw zitten; zij *moeten* bewijzen dat de zaadcellen bewijzen dat Ron op de PD was. Alle andere sporen, zoals het bloedvlekje in de spijkerbroek en het nagelvuil, liften mee met het resultaat m.b.t. de zaadcellen; andersom niet.

Zoals Blaauw laat zien hoe het eraan toe ging in "Putten I", zo laat Derksen zien hoe het eraan toe ging in "Putten II". Wat betreft "Putten II" vind ik Blaauws boek, afgezien van wat overzichten m.b.t. de rechtsgang, eigenlijk niet zo informatief. Hij confronteert zijn lezers met losse eindjes in de duiding van de moord, die hij niet oplost. Derksen geeft veel meer informatie

over de achtergronden van wetenschappelijke discussies die een rol hebben gespeeld bij Rons veroordeling. Dat maakt zijn boek als leesvoer spectaculairder dan dat van Blaauw, maar het maakt ook dat Derksens oordeel m.b.t. het tijdstip van de origine van Rons zaadcellen plausibeler is dan het oordeel van Blaauw en de justitiële autoriteiten.

Onze beschouwing m.b.t. de zaadcellen kan beginnen met behulp van nuttige informatie in het vonnis van 2009. Daar (punten 25-26) worden overzichten gegeven van tellingen van zaadcellen (spermakoppen; spermatozoa) per gezichtsveld (in de microscoop bij een bepaalde vergroting):

<i>Uitstrijkje</i>	<i>Spermakoppen per gezichtsveld</i>
buitenzijde vagina (het “bovenbeenspoor”)	5
ingang vagina	7
vagina	5
anus I	10
anus II	10
baarmoedermond (cervix) I	25
baarmoedermond (cervix) II	25

Voor wat betreft de staarten meldt het vonnis dat het bovenbeenspoorpreparaat er twee op de vijf koppen telt; voor de overige preparaten geeft het alleen “enkele” of “ook”. Dat is weinig concreet, maar laten we kijken naar wat er gedurende de rechtsgang is gebeurd n.a.v. deze tellingen. Het vonnis (punt 64) stelt:

“De rechtbank stelt voorop dat het aantreffen van één of meerdere sporen die sperma bevatten, op en in het lichaam van een slachtoffer van levens- en zedendelict, op zichzelf al een incriminerende omstandigheid is en naar de dader kan leiden.”

De eerste klap is een daalder waard. Maar het is wel wat te snel “voorop” gesteld. Het aantreffen *is* “op zichzelf” geen incriminerende omstandigheid maar *kan* dat zijn als bepaalde informatie over de origine van de zaadcellen beschikbaar komt. Het karakter van de sporen moet ten tijde van punt 64 nog worden vastgesteld. Als de zaadsporen hun origine niet op de PD hebben *kunnen ze niet* naar de moordenaar van Christel leiden.

Vanaf punt 66 vervolgt het vonnis dan met een bespreking van de tellingen per gezichtsveld. Concreter dan “toch heel heel erg veel” wordt de analyse niet. Twee getuige-deskundigen hebben echter aangegeven “dat je uit het aantal koppen per gezichtsveld niet kunt afleiden hoe oud de zaadcellen zijn” (Derksen, p. 98). De precieze discussie heb ik niet ter beschikking, maar de rechtbank (punt 74) heeft dit of een soortgelijk commentaar blijkbaar van tafel geveegd met de opmerking dat de genoemde twee

“als respectievelijk uroloog en gynaecoloog met een ander doel en volgens een geheel andere werkwijze waarnemingen [doen] met betrekking tot spermacellen, dan binnen een forensische context het geval is.”

Dat impliceert dat contexten voor zaadcellen zouden kunnen bepalen of men *wel of niet* uit het aantal koppen per gezichtsveld kan afleiden hoe oud ze zijn; wel in forensische, niet in urologische en gynaecologische contexten. Ik zie niet waarom dat zo zou zijn. Men kan zeggen dat bepaling in het algemeen lastig is, en dat men, bij de resultaten in onderzoek, met bepaalde bepaalde externe factoren rekening moet houden.

De raadsman heeft blijkbaar (punt 75 vonnis) getracht de discussie te verrijken met een publicatie van Allard (1997). Dit is een artikel in een *forensische* context, dus de rechtbank zou hier niets tegen kunnen hebben. Om te beoordelen wat Allard schrijft is het nuttig te noemen dat de sectie, met het veilig stellen van de spermasporen, omstreeks 12:00u op maandag plaatsvond (Derksen, p. 18; vonnis, punt 25). Dat geeft (ongeveer) 19 uur tijdsverschil met de PD en (ongeveer) 39 uur met zaterdagavondseks. Uit het artikel van Allard blijkt dan dat er nogal wat variatie bestaat in het aantreffen van aantallen spermatozoa in een “field” bij 400x vergroting. Allards Tabel 4 geeft “Guidelines for the estimated number of days within which sexual intercourse is likely to have occurred”; voor “vaginal” en “anal” hebben we dan voor “+++” twee dagen, evenals voor “++(T)” met staarten, met als enige uitzondering “external vaginal” met een dag (welke plaats wel tweede dagen heeft voor “Few” met staart).

De raadsman had dus groot gelijk om Allard (1997) te introduceren. De rechtbank vond de informatie van Allard (1997) echter “onvoldoende concreet” (punt 75). Dat, echter, zegt meer over de discussie bij het proces dan de kwaliteit van het artikel. Dit is goed te zien aan de behandeling (of gebrek daaraan) van *likelihood* verhoudingen. Blauw geeft die parel niet aan zijn lezers, maar Derksen gelukkig wel. In het artikel van Allard constateren we in Figuur 3

hoe gevarieerd de resultaten zijn bij uitstrijkjes (*swabs*) hoog in de vagina in relatie tot *time since intercourse*. Bij 39 uur is de variatie minder dan bij 19 uur, maar hebben we nog altijd “+++” in de resultaten.¹¹ Er is dus wel een verband tussen tijdsverloop en spermaconcentratie, maar dat geldt globaal voor een verzameling waarnemingen; we kunnen het niet gemakkelijk omdraaien en vanuit een geval de verlopen tijd exact vaststellen. Wat je moet doen, zegt Allard (1997: 107), is *likelihoods* bepalen redenerend vanuit zowel de mogelijkheid dat een spoor delictgerelateerd is, als dat het dat niet is. Dat komt overeen met wat de FLDO-onderzoeker de rechtbank aanbeveelde (in Derksen, n. 286):

“Hij [IFS-onderzoeker] rapporteert alleen maar over de mogelijkheid dat al het sporenmateriaal dadersporen zijn [...]. Maar ik vind dat [...] je de interpretatie van het sporenmateriaal altijd in het licht van de verschillende hypothesen [moet] beschrijven. Namelijk de kans dat het sporenmateriaal verklaard kan worden door misdaadgerelateerde handelingen of de kans dat het sporenmateriaal geïnterpreteerd kan worden in niet-misdaadgerelateerde handelingen. [...] [Zo niet,] dat kan voor de niet-deskundige lezer heel snel een misleidende indruk geven.”

Deze wijze opmerkingen waren blijkbaar aan de rechtbank niet besteed (punt 64). Gevoeligheid voor situaties als deze ontbreekt bij Blaauw ten enenmale.

Toch wijzen de gegevens in punt 26 wel degelijk een bepaalde kant op, namelijk als we het hoge aantal getelde koppen in de cervix bestuderen. De raadsman leek hierop te wijzen toen hij de baarmoedermond omschreef als “de favoriete tussenstop voor alle zaadcellen” (in Derksen, n. 237). We lezen verder bij Allard dat

“Wilson [...] demonstrated that there was a greater chance of detecting semen on cervical rather than vaginal swabs when two or more days have elapsed since sexual intercourse, although the reverse was true with swabs taken at more recent intervals after intercourse” (Allard 1997: 105).¹²

Met 39 uur zitten we veel meer dan met 19 uur bij de twee dagen waar Wilson in Allard (1997) naar verwijst. We verwachten met 39 uur gemakkelijker zaad in de baarmoedermond dan in de vagina aan te treffen. Casey e.a. (2017: 587; eveneens *forensisch*) geven een soortgelijk resultaat. De raadsman had hier weer gelijk om de aandacht ergens op te vestigen. De gegevens

¹¹ Toegegeven, “f” in Allards Figuur 3 heeft geen staarten. Maar “g” en “h” weer wel, dus dit is niet doorslaggevend. Het aantal uitstrijkjes in het onderzoek bij “f” was maar 17 (van 608).

¹² Het artikel van Wilson kon ik niet achterhalen, maar de informatie zal ongetwijfeld zijn zoals Allard die weergeeft.

die *het vonnis zelf* noemt zijn beter te begrijpen *vanuit zaterdagavondseks* dan vanuit een PD-verkrachting. Het vonnis ondergraaft zichzelf; het is niet waar dat het bestaan van een relatie tussen Ron en Christel ongeloofwaardig en *op geen enkele wijze* aannemelijk is, zoals punt 93 beweert. We hebben wel een aanwijzing voor zaterdagavondseks, namelijk punt 26 van datzelfde vonnis. Als het hebben van een geheime relatie een misdrijf zou zijn geweest, had de rechtbank het makkelijk bewezen hebben kunnen verklaren. Zoals Derksen (p. 98) aangeeft, moet het hof beseft hebben dat punt 26 niet goed uitkwam, want er wordt in het arrest niet meer over koppentellingen gesproken. In zoverre dat koppentellingen wel een indicatie zou kunnen geven van de ouderdom van zaadcellen, wijzen ze bij Ron in de richting van zaterdagavond. Het verband tussen tijdsverloop en zaadcellenconcentratie *per uitstrijkje* is inderdaad niet eenduidig. Maar de *spreiding* van tellingen over vagina en baarmoedermond stemt overeen met de stelling van zaterdagavondseks.

Derksen betoogt dat afwezigheid van zaadvloeistof op de PD de conclusie van het hof m.b.t. Ron weerlegt (pp. 19-28, 95). Er ligt hier een bewijsprobleem om aan te tonen dat de zaadvloeistof er niet was. De zure fosfatasetest is recentelijk hierom kritisch beschouwd (Casey e.a. 2017). Niettemin heeft Derksen gelijk in die zin dat het niet-aantonen van zaadvocht impliceert dat een belangrijk bewijs voor een zaadlozing op de PD wegvalt. Het hof geeft dat zelf toe, want het ziet zich genoodzaakt in het arrest als uitvlucht te geven dat onderzoek in 1994 niet zo goed was als nu. Het hof zegt verder nog: “Bovendien wijzen de sporen van verdachte die wel op Christel zijn aangetroffen, zoals hiervoor opgemerkt, op aanwezigheid van verdachte op de plaats waar Christel is aangetroffen.” Dat is niet vanzelfsprekend. Als de sporen al bij Christel waren voor ze naar de PD ging heeft ze de sporen wel naar de PD getransporteerd, maar bewijst dat – dus – niets over Rons aanwezigheid op die PD. Er zijn verder nog het niet-indrogen en niet-vervloeiën van het bovenbeenspoor (Derksen, p. 90). Er is dus inderdaad geen bewijs van een zaadlozing op de PD, niet afzonderlijk en niet in combinatie.

Dan het “bovenbeenspoor”. Blaauw meldt (zie p. 430, n. 279) dat de raadsman er de nadruk op heeft gelegd dat de aangetroffen spermasporen, ook inhoudend het bovenbeenspoor, mengsporen zijn. Dat bovenbeenspoor in het bijzonder is gemengd met hoogstwaarschijnlijk cervixslijm van het slachtoffer. Blaauw zegt er niet bij dat getuige-deskundigen dit ook hebben gezegd. (Derksen, p. 18, nn. 17, 20). Het lijkt, zeker met de geconstateerde kleverigheid, zeer waarschijnlijk dat het spoor cervixslijm bevat. Omdat we kunnen aannemen dat bij Christels

vertrek uit haar eigen huis het spoor niet op haar been zal hebben gezeten, moet het wel op de PD van binnen het lichaam naar de buitenkant van het lichaam hebben bewogen na het uitrekken van de slip. Er is immers sprake van een schone slip (Derksen, p. 16, 49-56; vonnis, punten 65, 155; arrest). De conclusie dat spermarestanten mee hebben bewogen is mogelijk. Wanneer we slepen uitsluiten, is persen tijdens geweldsuitoefening een plausibele verklaring voor de beweging van binnen naar buiten (Derksen, p. 18, nn. 18, 20 [getuige-deskundigen]). Volgens het hof zou zaterdagavondseks in de slip traceerbaar hebben moeten zijn. Derksen (pp. 49-56) behandelt deze kwestie en laat zien dat argumenten, dat dit niet per se hoeft te zijn, in het dossier staan. (Informeel informatie van het internet geeft overigens nog aan dat lekken van sperma na gemeenschap niet vanzelfsprekend is; sommige vrouwen *klagen* dat ze niets zien.¹³)

Additionele opmerking: Het bovenbeenspoor is een van de sporen die van rol hebben gewisseld door de jaren heen. Een ander spoor dat van rol veranderde is haar #17, het haar in de hals (#17, vonnis, punt 120 e.v.). Blaauw (p. 318-319) zelf betoogde in 1999 in een brief aan het college van procureurs-generaal dat die haar waarschijnlijk een daderspoor was, omdat het

“nauwelijks voorstelbaar [is] dat, zo er dat weekeinde al sprake zou zijn geweest van een eerdere gemeenschap (sleetheorie) het slachtoffer zich daarna niet meer gedoucht/gewassen zou hebben.”

De sleetheorie kan de prullenbak in (we hebben een perstheorie), maar ik blijf Blaauws argument m.b.t. het douchen/wassen overtuigend vinden. Op p. 342 herhaalt Blaauw: de haar in de hals is een “duidelijk daderspoor”. Maar de rechtbank is het met Blaauw oneens en vindt haar #17 “niet zonder meer [...] delictgerelateerd” (punt 122). Als lezer verwacht ik dan een uitleg van Blaauw in zijn boek waarom hij er volgens de rechtbank naast zat met zijn eigen conclusie van “duidelijk daderspoor”. Maar die uitleg geeft hij niet.

§ 7 Conclusie

Wie wat wil weten over de Puttense moordzaak, maar slechts tijd heeft voor een boek in plaats van twee, kan het beste dat van Derksen lezen. Er staat veel meer interessante informatie in m.b.t. sporen en de duiding daarvan, dan in het boek van Blaauw. Bovendien lezen we bij Derksen plausibelere argumenten over Rons onschuld, dan we bij Blaauw lezen over Rons

¹³ <<https://forums.webmd.com/3/sex-and-relationships-exchange/forum/2747>>, benaderd 14/09/2019; <<https://community.whattoexpect.com/forums/trying-to-conceive/topic/no-semen-leakage-after-intercourse-65552699.html>>, benaderd 14/09/2019.

schuld. Blaauw bevindt zich in een analytische spagaat: de beweerdelijk aan Christel onbekende Ron verenigt zich moeilijk met de combinatie van een verwurging van achteren, een ordelijke PD en een stalsleutel op zijn plaats. Hoe ik zo'n vereniging op moet vatten lees ik niet in Blaauws boek. En in het vonnis en arrest ook niet.

Het is vooralsnog onbekend wat er met Christel is gebeurd en veel omstandigheden zijn vaag gebleven, wat een oplossing van de moord in de weg staat. Met name zou duidelijk moeten worden of er wel of niet een volledig beeld bestaat van Christels sociale universum. Ik krijg de indruk van niet. Ook de bewegingen van Christel en de dader(s) rond en in het huis zijn door de autoriteiten niet opgelost. De rechters hebben deze problemen omzeild door op pseudo-scenario's te vertrouwen. Dat is een zwakgebod. "Putten I" en "Putten II" zijn manifestaties van hetzelfde probleem dat er geen bevredigende duiding van de moord bestaat. "Putten II" is slechts een variant van "Putten I": een tamelijk willekeurige persoon komt toevallig Christel tegen, die willekeurig ontmoette persoon pleegt dan opeens verkrachting in een vreemd huis op klaarlichte dag, en vermoordt, in vervolg op die verkrachting, Christel. Alleen de verdachte(n) en de rol van de gevonden zaadcellen wisselen.

Qua scenario is de gerechtelijke uitkomst van "Putten II" vrijwel identiek aan die van "Putten I", zonder dat de indruk gewekt wordt dat de autoriteiten de zaak zelf op een frisse manier hebben doorgelicht. We kunnen dit duidelijk zien aan de rol van de verwurging van achteren. Die wordt gezien als inleiding op de veronderstelde verkrachting. Het is al de vraag of dat klopt, maar de verwurging wordt bij de rechters qua tijd alleen beoordeeld op de connectie vooruit, niet op wat eraan vooraf zou kunnen zijn gegaan, met name de binnenkomst in het huis en hoe dat met de positionering van Christel en de dader(s) samen zou kunnen hangen. Op het eerste gezicht lijkt een verwurging niets met een sleutel te maken te hebben. In deze zaak is zo'n connectie waarschijnlijk echter cruciaal. De autoriteiten hebben hierop geen antwoord. Als Ron onschuldig is – en er is geen bewijs voor zijn schuld – betekent dit dat hij moet worden vrijgesproken. Maar het betekent vooral ook dat er nog geen recht is gedaan aan Christel Ambrosius.

LITERATUUR

- ALLARD, J.E. 1997. “The collection of data from findings in cases of sexual assault and the significance of spermatozoa on vaginal, anal and oral swabs”, *Science & Justice* 37(2): 99-108.
- ASTRUP, BIRGITTE SCHMIDT, PERNILLE RAVN, JENS LAURITSEN EN JØRGEN LANGE THOMSEN. 2012. “Nature, frequency and duration of genital lesions after consensual sexual intercourse—Implications for legal proceedings”, *Forensic Science International* 219: 50-56.
- BLAAUW, J.A. 2012[2000]. *De Puttense moordzaak – dossier gesloten. De volledige geschiedenis tot en met de veroordeling van de werkelijke dader*. Vijfde druk. Utrecht: De Fontein.
- . 2018. De Puttense moordzaak: een dubbele dwaling? [Recensie Derksen]. *Elsevier*, 7 februari 2018, <elsevierweekblad.nl, benaderd 29 augustus 2019.
- CASEY DAVID G., KATARINA DOMIJAN, SARAH MACNEILL, DAMIEN RIZET, DECLAN O’CONNELL, EN JENNIFER RYAN. 2017. “The Persistence of Sperm and the Development of Time Since Intercourse (TSI) Guidelines in Sexual Assault Cases at Forensic Science Ireland, Dublin, Ireland”, *Journal of Forensic Sciences* 62(3): 585-592.
- DERKSEN, TON. 2017. *Dubbel gedwaald. Putten II en de Rijswijkse moordzaak*. Leusden: ISVW Uitgevers.

Vonnis: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBZUT:2009:BJ9770>

Arrest: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHARN:2011:BU3933>